

פְּרִשְׁת בְּלָק

לְהִיּוֹת יֵשֶׁר

בְּפְרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ אָנוּ פּוֹגְשִׁים בְּדַמוֹתוֹ שֶׁל בְּלָעַם הַרְשָׁע. בְּלָעַם הַקּוֹסֵם (ע"פ יְהוֹשֻׁעַ י"ג, כ"ב) נֶסֶה בְּכָל כּוּחוֹ לְקַלֵּל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, אֲדָה ה' לֹא נָתַן לוֹ לְבַצֵּעַ אֶת מְזֻמָּתוֹ הַרְעָה וְהוּא חוֹזֵר לְאַרְצוֹ בְּבִשְׁת פָּנִים. כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל בְּלָעַם נִבְעוּ מִן הַעֵין הַרְעָה שָׁלוֹ. הוּא מְנַסֶּה בְּכָל פַּעַם לְחַפֵּשׂ בְּעַם יִשְׂרָאֵל אִיזוֹ נִקְדָּה רָעָה שְׁיִיכַל דְרָפָה לְקַלֵּל וּלְפַגֵּעַ, אֲדָה ה' לֹא אִפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת וְהוּא מְצָא אֶת עֲצָמוֹ פַּעַם אַחֵר פַּעַם מְבַרֵךְ בְּמָקוֹם לְקַלֵּל.

בְּאַחַת הַבְּרָכוֹת הַרְאִישׁוֹנוֹת בְּלָעַם אוֹמֵר: "תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה אַחֲרֵיתִי כְּמַהוּ" (בְּמִדְבָר כ"ג, י'). בְּלָעַם מְבַרֵךְ אֶת עֲצָמוֹ שְׂיִזְכֶּה לְמוֹת כְּמוֹ הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. מִיָּהֵם הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל וְמִהֵם פְּרוּשׁ לְהִיּוֹת יֵשֶׁר?

הַרְבֵּ נִפְתְּלֵי צְבִי יְהוּדָה בְּרַלְיוֹן (הַנְּצִי"ב) פֶּתַח בְּשֵׁם חֲכָמִים בְּהַקְדָּמָה לְפְרוּשׁוֹ לְחַמֵּשׁ בְּרָאשִׁית שֶׁהָאֲבוֹת נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל: "וּמִפְרֵשׁ רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה סֵפֶר אֲבֵרָהִם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שֶׁנִּקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל". וְלָמָּה נִקְרְאוּ הָאֲבוֹת דְּוָקָא יִשְׂרָאֵל וְלֹא צְדִיקִים אוֹ חֲסִידִים? מִמִּשְׁדֵּי הַנְּצִי"ב שֵׁם: "וְזֶה הָיָה שְׁבַח הָאֲבוֹת, שֶׁמִּלְבַּד שֶׁהָיוּ צְדִיקִים וְחֲסִידִים וְאוֹהֲבֵי ה' בְּאִפְסוֹ הַיּוֹתֵר אִפְשָׁר, עוֹד הָיוּ יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ שֶׁהִתְנַהֲגוּ עִם אֲמוֹת הָעוֹלָם, אִפְלוּ עוֹבְדֵי אֱלִילִים מְכַעְרִים; מִכָּל מָקוֹם הָיוּ עִמָּם בְּאַהֲבָה וְחִשׁוֹ לְטוֹבָתָם, בְּאִשְׁרָה הֵינּוּ הַבְּרִיאָה".

הָאֲבוֹת הָיוּ צְדִיקִים וְחֲסִידִים, אֲדָה לְפָנֵי כָּל הַמַּעֲלוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת שֶׁלָּהֵם - הֵם הָיוּ יִשְׂרָאֵל. הֵם לֹא רָצוּ שֶׁהָעוֹלָם יְהַרֵס וְרָצוּ בְּטוֹבַת כָּל הַבְּרִיּוֹת, גַּם בְּטוֹבָתָם שֶׁל גוֹיִים שֶׁהִתְנַהֲגוּ בְּצוּרָה לֹא טוֹבָה. כִּי אֲבֵרָהִם אֲבִינוֹ מִתְפַּלֵּל גַּם עַל סְדוּם שֶׁלֹּא תִחַרַּב לְמִירוֹת מַעֲשֵׂיהֶם הַרְעִים שֶׁל אֲנָשֵׁיהֶם.

בְּלָעַם הַרְשָׁע מִבֵּין שְׁגָם אִם הוּא לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת צְדִיק אוֹ חֲסִיד, הוּא וְדָאֵי יָכוֹל לְלַמֵּד מִהָאֲבוֹת לְהִיּוֹת יֵשֶׁר וְלִהְיוֹת נֶאֱדָם הַגּוֹן.

נִלְמַד גַּם אֲנַחְנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ לְהִיּוֹת קָדָם כָּל יִשְׂרָאֵל: נַעֲזֹר לְאַחֲרֵי, נִרְצָה בְּטוֹבַת כָּלם וְכִי נִשְׁמֹר גַּם עַל הָעוֹלָם.

בְּרַפְת שֶׁהַחֲנִינוּ עַל בְּגַד חֲדָשׁ

שִׁירָה הִלְכָה עִם מְרִים לְקִנּוֹת בְּגַד לְיוֹם הַהִלָּדוֹת שְׁלָה. כְּבָר בְּחִנּוֹת הַרְאִישׁוֹנָה מְצָאָה שִׁירָה חֲצִאִית בְּדִיק בְּסַגְנוֹן שֶׁרְצָתָה וְהַחֲלִיטָה לְלַבֵּשׁ אוֹתָהּ וְלֹא לְחַפּוֹת לְרַגַע שֶׁתִּגִּיעַ הַבִּינְתָה. מְרִים בְּרַכָּה אוֹתָהּ עַל הַקְּנִיָּה הַמְצַנֵּנֶת וְהַזְּכִירָה לָהּ לְבָרֵךְ עַל הַחֲצִאִית הַחֲדָשָׁה.

אִיזוֹ בְּרַכָּה צְרִיכָה שִׁירָה לְבָרֵךְ?

תְּשׁוּבָה: חֲכָמֵינוּ תִּקְנּוּ אֶת בְּרַפְת "שֶׁהַחֲנִינוּ" עַל דְּבָרִים חֲדָשִׁים שְׁגוֹרְמִים לָנוּ שֶׁמְחָה. לְמִשְׁל, מִי שֶׁקָּנָה בְּגָדִים, רְהִיטִים אוֹ תַכְשִׁיטִים, אוֹ שֶׁקָּבַל אוֹתָם בְּמִתְנָה - חֲזִיב לְבָרֵךְ. בְּרַפְת שֶׁהַחֲנִינוּ, בְּגוֹד

לברכות הנהנין הרגילות, נתקנה על דבר שיש בו חדוש ושמחה מיוחדים. לכן מברכים גם על בגד רגיל, כגון חלצה יפה, אם היא מביאה לנו שמחה. ואפילו אם קנינו או קבלנו במתנה בגד משמש אף יפה ומכבד שמקבל לשמח בו, וכן כלים או תכשיטים וכדומה, יש לברך עליהם שהחנינו.

הפלל הראשון שמחייב אותנו בברכת שהחנינו הוא **תחושת השמחה**. מי שפלל אינו מרגיש שמחה בבגד שקנה או שקבל לא יוכל לברך את הברכה, כיון שכל מהותה היא להודות לה' על כך שהחנינו וקנינו והגיענו לזמן המיוחד והמרגש הזה. רב האנשים שמחים בבגדים חדשים ולכן מברכים על סוגי הבגדים השונים - חלצה, מכנסים, חצאית, כובע, פיג'מה, ציצית, טלית. **הפלל השני** הוא שיהיה זה בגד או כלי ש**רב האנשים שמחים בו**. לכן על בגדים פשוטים אין לברך "שהחנינו". למשל, לא צריך לברך על גרבים, לבנים, חלצה פשוטה, מטפחת ראש פשוטה וכדומה. גם אנשים עניים מאוד, שדברים אלה נחשבים אצלם כמשמחים, אינם מברכים עליהם ומסתפקים בהודאה לה' בלשון רגילה או בברכה בלי הזכרת שם ה'.

לסיום: שירה צריכה לברך את ברכת שהחנינו על החצאית החדשה.

מקורות: שו"ע רכ"ג, ג'; רדב"ז, מ"ב רכ"ג, י"ג; שו"ע רכ"ג, ד'; מ"ב י"ח; ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ג; פניני הלכה ברכות 364-369.

עם נפלא בחנות הפלאפל

הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב (במדבר כ"ג, ט')

"יש לי משל חדש בשבילך", אמר לי דוד שלמה. דוד שלמה מיוחד במינו. יש לו אין-סוף ספורים שהוא ממציא מראשו. המשתף לכל הספורים הוא שהם מוזרים ודמיוניים, אבל תמיד בסוף הם מלמדים על משהו רציני. פעם שמעתי את אבא אומר: "נו שלמה, אולי תכתב ספר משלי שלמה? אני בטוח שזה יהיה רב-מכר". לא הבנתי למה אבא מתכוון: אני מפיר רב שכונה, רב קהלה, רב עיר וגם רב ראשי, אבל מי זה רב-מכר? בכל מקרה, דוד שלמה התייחס להצעה של אבא ברצינות. הוא התיישב וכתב את כל המשלים שלו במחשב במשך כמה ימים, ואז בקש שאקשיב למשלו הכתובים. הפעם הספור היה משנה מתמיד:

יום אחד כנס מר ארויו, מנהל גן החיות הגדול ביותר בארצות הברית, את כל צות העובדים, והכריז בקול חגיגי: "אני רוצה לערף נסוי מענן, ואני מצפה מכם לשתוף פעולה מלא. מחר נפתח את כל הכלובים בגן החיות: את כלובי האריות, הנמרים, הזירי הבר, הגירפות, העזים, הגמלים, הצפורים...." דוד שלמה היה יכול להמשיך למנות את כל סוגי החיות שנבראו מימי בראשית אלמלא עצרתי אותו. "נו, מה הנסוי?" הייתי סקרן. דוד שלמה המשיך:

"ויברך", אמר מר ארויו, "כבר דאגתי להתקין מצלמות בכל הגן אשר יתעדו את מה שיקרה". עובדי הגן ההמומים מלאו בציתונות אחר הוראותיו של המנהל וכעבר שבוע אספו אנשי הגן את המצלמות הבודדות שעוד נשארו שלמות כדי לצפות במתרחש.

"לא צריך להיות חכם גדול כדי לנחש מה קרה", התעברתי בספור, "כל החיות הטורפות אכלו לתאבון את העצים והקבשים ואת שאר החיות החלשות, והסתובבו בגן באין מפריע".

"לא נכון", קרא הדוד, "זה לא מה שקרה. בספור שלי כל החיות הטורפות נותרו שרועות ללא רוח חיים. לא נשאר מהן זכר. דוקא הקבשים הסתובבו להן בבטחה ברחבי הגן, כמה מהן נפצעו מעט, אך שרדו את הפציעה".

"ועכשיו", סכם הדוד, "אתה מזמן לחפש את הנמשל. התופעה אמתית לגמרי, ומתרחשת מול עיניך".

אני מודה שהפעם הצליח דוד שלמה לסקרן אותי. לא היה לי שום רעיון. "תן לי רמז", בקשתי. דוד שלמה החל לשיר "עם ישראל חי... ולתופף על השלחן לפי הקצב. "זה רמז עבה", הוא אמר והלך למטבח להכין לעצמו כוס קפה. מהרתי אחריו. "אתה מתכנן שהקבשים הם עם ישראל?" נסיתי, "והחיות הטורפות הן האימפריות הגדולות מהעבר כמו הבבלים והאשורים שלא נשאר מהם זכר?" "בינגו!" צהל הדוד והוסיף: "עם ישראל חי למרות הכל. למרות הרדיפות, האנטישמיות ושנאת העמים. למרות אלפים שנות של גלות שבהן היינו מנתקים מאדמתנו. הדבר מפליא עוד יותר כשמתבוננים באימפריות ענקיות כמו גן ורומא, שכיום ירדו מגדלתן ולא נשאר להן דבר מלבד עברן המפאיר".

באותם רגעים הרגשתי גאה להיות שיך לעם מיחד שפנה. "אבל מה ההסבר לתופעה המוזרה הזאת?" קטע דוד שלמה את מחשבותי. "לא יודע", השבתי.

"בפרשת השבוע שלנו תמצא את אחד ההסברים לתופעה הפלאית. לך הביתה, חקר, ואלי חזר", פקד הדוד.

יש תמונה קיימת מחינוך מתוך אמונה

בדרך עלתה בי מחשבה: 'אשאל את עם ישראל'. כננסתי לחנות הפלאפל השכונתית, עם ישראל נמצא כאן, השבתי. אזורתי אמצ' ופניתי למוטי המוכר: "יש לי בעיה. אתה מוכן לעזר לי?" "כן, בטח, אתה רוצה מנת פלאפל ובטח שכחת ת'ארנק. לא נורא, בוא אני אכין לך..."

"תודה רבה, אני לא רעב. רק רציתי לשאל: איך יתכן שעם ישראל חי וקיים למרות כל מה שעברנו, בעוד שמעמים חזקים מאתנו לא נשאר זכר?" "וואלה, שאלה מעניינת". מוטי הסתובב אל תוך החנות וצעק: "מישהו יכול לענות כאן לחמודי הזה? הוא שואל איך זה שעם ישראל חי, בעוד כל שאר האמות..."

איש מבגר עם כפה גדולה נגב את הזקן במפית וקרא: "נו, זה בגלל שהקב"ה, שהוא הנצח, פרת אתנו ברית. עם של הנצח - מכרח לחיות לנצח". כל הסועדים מחאו לו כפיים, ואז קמה אשה אחת ואמרה במבטא רוסי: "אמא שלי להיות יהודיה וסבתא שלי להיות יהודיה וסבתא שלה להיות יהודיה. אתה להבין ילד חמוד? שמרנו על עצמנו להיות יהודים ולא להתחתן עם הגויים". כל הסועדים קמו ומחאו גם לה כפיים. האיש המבגר עם הכפה הגדולה חזק את דבריה: "מה שאת אומרת כתוב בפרשת השבוע שלנו: 'הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב'. בלעם הרשע אמר את זה והוא צדק בהחלט. אחת מן הברכות של עם ישראל היא שהוא נותר לבד ולא מתערב בגויים". שוב נשמעו מחיאות כפיים בקהל, ואז קמה עוד אשה ואמרה בטון רשמי: "שמרנו על התורה

והתורה שמרה עלינו - מעולם לא שכחנו שאנו יהודים ומקומנו בארץ ישראל". גם היא זכתה
למחאות כפיים... לאט לאט התאספו עוד אנשים והתענינו בנאמר, נתנו דגמאות ושאלו שאלות.
מוטי נראה מאשר שכל הדברים החשובים נאמרים בחנות הפלאפל שלו ומחה דמעה של
התרגשות.

"ולי יש עוד תשובה", הוספתי אחרי שכלם סימו, "עם ישראל חי כי יש בו אנשים נפלאים כמוכם.
תודה רבה לכם, למדתי דברים חשובים". מחיאות הכפיים הפעם היו סוערות מתמיד. חמוש
בתשובות לרב חזרתי אל דוד שלמה, וידעתי: עם ישראל חי.